

The Click (september 2022)

////////////////////////////////////
 Auteur: Sarah Risch

Versie: 1
 //////////////////////////////////////

1.1 DOEL

Met The Click wil Fost Plus in samenwerking met lokale besturen, bedrijven en organisaties een incentive creëren om mensen zwerfvuil te laten opruimen en hun afval in de vuilbak te deponeren. Daarnaast wordt ook ingezet op ofwel een selectieve inzameling van verpakkingen op het openbaar domein, ofwel een nasortering van straatvuilnisbakjes om het pmd eruit te halen.

1.2 HOE WERKT HET?

Het project 'Maak de Click' is geïnspireerd op de Pokemon-hype en wil met de ontwikkeling van een app mensen 'de click' laten maken om hun afval in de vuilbak te deponeren en zwerfvuil op te ruimen. Aan deze app is een incentive-mechanisme verbonden: via het correct deponeren of opruimen van zwerfvuil kan je Circular UCoins verdienen die je dan bij lokale handelaars of steden en gemeenten kunt inruilen of die je kan doneren aan een organisatie (limiet van 250 items per persoon per week).

Daarnaast wordt in hotspot-zones de inzamelinfrastructuur beter zichtbaar gemaakt door straatvuilnisbakken te pimpen in het fel roze of met stickers te accentueren. Fost Plus zal het pmd dat in hotspot-zones in de straatvuilnisbakjes terecht komt mee richting recyclage brengen door ofwel binnen het project een selectieve inzameling te voorzien ofwel de straatvuilbakjes nadien uit te sorteren (keuze aan het lokaal bestuur).

1.3 OPVOLGING

Voor de opvolging werden te monitoren KPI's voorgesteld, afgesproken en goedgekeurd bij de opstart van de Click. De bedoeling van het monitoren van deze KPI's is om na te gaan welk succes dit instrument kent en welke tendensen opgemerkt kunnen worden. Er werden evenwel geen targets bepaald.

1.4 RESULTATEN

1.4.1 Actief deelnemende steden en gemeenten

- Vlaanderen: Antwerpen (startdatum: 01/07/2021 – in 4 specifieke zones), De Haan - Wenduine (startdatum: 15/09/2020 → 12/07/2021), Blankenberge (startdatum: 09/11/2021), Middelkerke (startdatum: 09/12/2021)
- Brussel: Anderlecht (12/01/2022)
- Wallonië: Namen (01/09/2021 binnenstad – 01/03/2022 uitbreiding gans grondgebied), Doornik (binnenstad, 10/2022)

In volgende steden en gemeenten is de opstart in voorbereiding:

- Vlaanderen: Brugge met alle deelgemeenten
- Brussel: drie bijkomende gemeenten
- Wallonië: Genappe, Eghezée

De rol van deelnemende steden en gemeenten is afhankelijk van de afspraken gemaakt met Fost Plus. Over het algemeen bevorderen zij de communicatie rond de Click en ondersteunen zij de participatie van lokale handelaars. Ook bieden deelnemende steden en gemeenten vouchers aan in de app (toegangsticket zwembad, ...). De Stad Antwerpen voorziet bijvoorbeeld ook in de inzet van extra reinigingsploegen binnen de reguliere werking.

Aanvankelijk kon er enkel 'geclickt' worden aan de roze vuilnisbak geplaatst in de deelnemende steden en gemeenten. Op dit ogenblik kan overal 'geclickt' worden. De roze vuilnisbak blijft evenwel behouden als communicatiemiddel.

1.4.2 Actief deelnemende bedrijven

Om het aantal gebruikers en 'clicks' te verhogen, is Fost Plus sinds het voorjaar van 2022 gestart met het inschakelen van bedrijven. Doel is om personeel of klanten/leden aan te sporen om mee te doen met de Click. Dit gebeurt door uiteenlopende initiatieven zoals bijvoorbeeld het opzetten van een groepstarget of het organiseren van opruimacties. KBC zal vanaf eind september de Click aanbieden via zijn app (bereik van 1,7 miljoen KBC-klanten).

Om al deze mensen de kans geven om deel te nemen aan de Click, heeft Fost Plus de actieve 'click'-zone uitgebreid naar heel België.

Voorbeelden van actief deelnemende bedrijven: Coca-Cola, Jacques Dauwe Eghberts, Danone, Colruyt, Spadel, L'Oréal, Carrefour, Comeos, Fevia, MNM, KBC.

1.4.3 Actief deelnemende organisaties

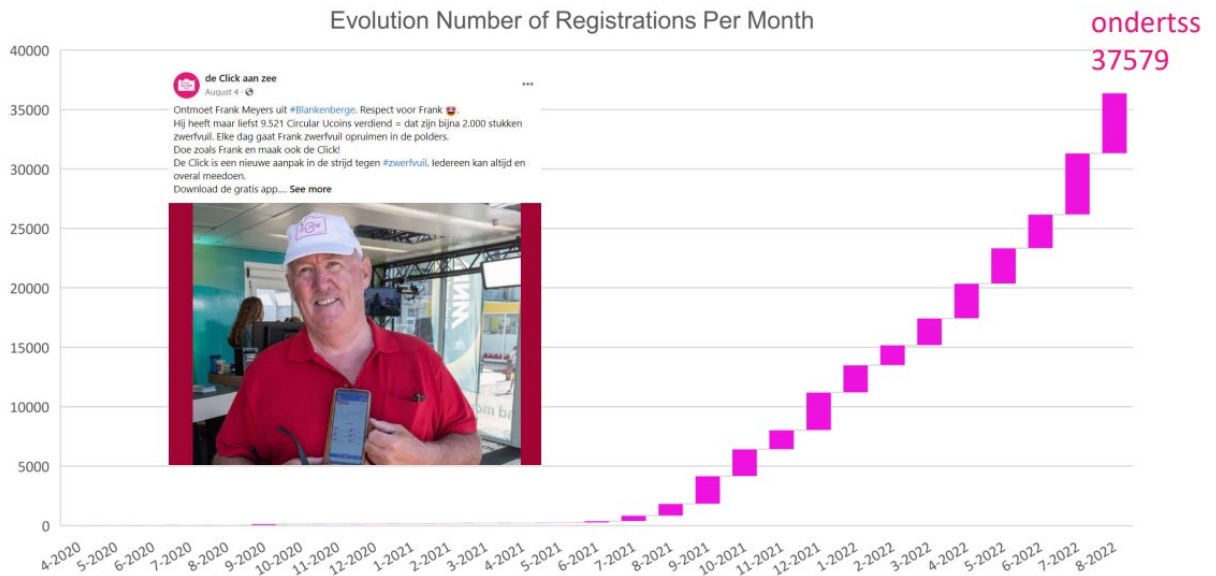
Ook organisaties worden aangespoord om deel te nemen aan de Click, telkens via uiteenlopende initiatieven. Hier gaat het meer om partnerships. Zo kan een gebruiker bijvoorbeeld zijn Circular UCoins weggeven voor het planten van een boom of de aankoop van een stuk bos.

Voorbeelden van actief deelnemende organisaties: Natuurpunt, Natagora, RSCA, Eneco Clean Beach Cup, Theater aan Zee, Linkerwooper, Les Solidarités, Zinneke, Studentenclubs.

1.4.4 Aantal gebruikers en 'clicks'

1.4.4.1 KPI1: Totaal aantal gebruikers

Op 20 oktober 2022 waren er ongeveer 43.000¹ gebruikers (over heel België). Zoals te zien in onderstaande grafiek neemt het aantal gebruikers toe. Dit mede doordat Fost Plus sinds het voorjaar de actieve zone heeft uitgebreid naar heel België en ook uitbreidt richting participatie van werknemers binnen bedrijven en klanten van bedrijven.

Figuur 1. Evolutie van het aantal gebruikers per maand (update midden september 2022)

Het is gdpr-gewijs niet mogelijk om het aantal gebruikers te linken aan de actief deelnemende steden en gemeenten. Of om deze op te splitsen in Vlaanderen, Brussel en Wallonië.

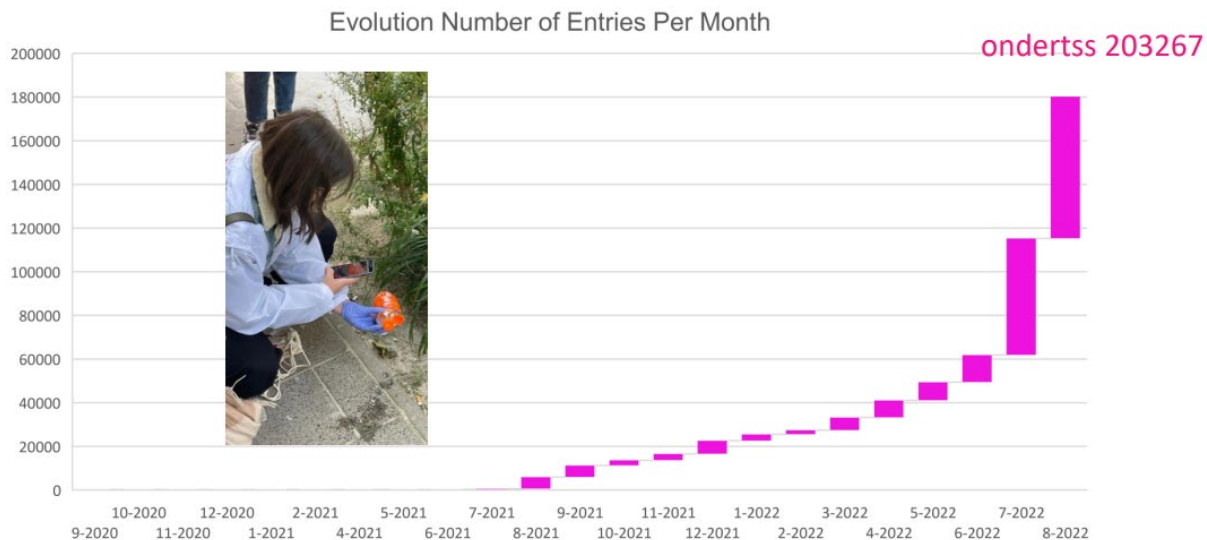
1.4.4.2 KPI2: Aantal actieve gebruikers

Indien een persoon gedurende zes maanden niet 'clickt', wordt deze beschouwd als een inactieve gebruiker. Op het totaal aantal gebruikers die de Click installeerden sinds de opstart is 62% in de laatste zes maanden actief geweest op de app. In oktober 2022 kwam dit dus neer op ongeveer 26.660 actieve gebruikers.

1.4.4.3 KPI3: Aantal gescande items

Midden september waren er 236.860 gescande items of 'clicks'. Dit komt overeen met een gemiddelde van ongeveer vijf clicks per gebruiker.

¹ De aantallen weergegeven in de tekst komen niet overeen met de aantallen op de figuren. Dit omdat de aantallen in de tekst recentere gegevens zijn. De figuren zijn nog niet aangepast aan deze recentere gegevens omdat deze dagelijks wijzigen. Begin november kan een update van de figuren bezorgd worden.

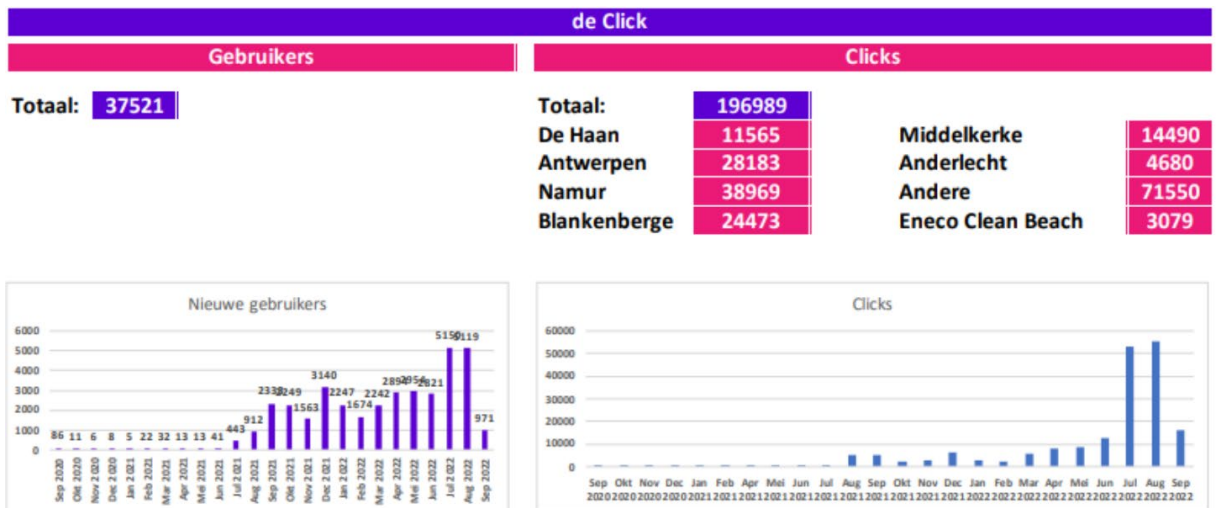

Figuur 2. Evolutie van het aantal 'clicks' per maand (update midden september 2022)

In de beginfase van de uitrol van de Click kon je enkel 'clicken' in de daarvoor bepaalde zones afgesproken met de deelnemende steden en gemeenten. Sinds het voorjaar is heel België een actieve zone, werken bedrijven en organisaties actief mee en streeft Fost Plus naar aantrekkelijke beloningen voor een grote verscheidenheid aan gebruikers.

Voor het aantal 'clicks' kan er wel een opsplitsing gemaakt worden per project (zie hieronder). Enkele verduidelijkingen bij de cijfers:

- Voor de interpretatie van de cijfers moet rekening gehouden worden met het feit dat het om het totaal aantal 'clicks' gaat sinds de opstart in die bepaalde regio; de opstartdatum verschilt per regio
- Het aantal clicks in Antwerpen gaat over de 4 specifiek afgebakende zones; voor De Haan, Blankenberge en Middelkerke wordt de hele stad of gemeenten meegenomen; in Namen gaat het om heel de binnenstad + deelgemeenten
- Eneco Clean Beach = een eenmalige actie
- Andere: het aantal 'clicks' over heel België, buiten de andere reeds weergegeven regio's/initiatieven

Figuur 3. Evolutie aantal gebruikers en 'clicks'.

1.4.4.4 KPI4: Aantal deelnemende handelaars

Momenteel nemen in het totaal 320 handelaars deel aan de Click.

Rol van de handelaars: per x aantal opgespaarde Circular UCoin kan je hiermee een voucher aankopen dat je kan uitgeven bij één van de deelnemende handelaars.

Deelname voor handelaars is vrijwillig. Afhankelijk van de afspraken tussen Fost Plus en het lokaal bestuur of het lokaal bestuur en de handelaars, kunnen handelaars hier al dan niet gedeeltelijk voor vergoed worden. Zo is er bijvoorbeeld in Antwerpen een gezamenlijke pot gecreëerd tussen stad en Fost Plus. En in Namen kan een deelnemer met de "cheque de Namur" bij 200 deelnemende handelaars terecht.

Deelnemende handelaars worden meegenomen in de communicatie van de Click.

Fost Plus geeft aan dat handelaars meedoen om aan hun klanten te tonen dat zij meewerken aan een oplossing tegen zwerfvuil én omdat zij erg begaan zijn met de properheid van hun buurt.

1.4.5 Afvalcijfers

1.4.5.1 KPI1: Opgeruimde hoeveelheid zwerfafval

1.4.5.2 KPI2: Ingezameld tonnage straatvuilnisbakjes

Er wordt door Fost Plus geen onderscheid gemaakt tussen kpi1 en kpi2: ze worden beide geïnterpreteerd als de hoeveelheid ingezamelde tonnage straatvuilnisbakjes.

Wanneer lokale besturen meedoen met de Click, krijgen ze in retour dat het pmd uit de straatvuilnisbakken van vooraf gedetermineerde zones wordt uitgesorteerd en afgevoerd richting sorteerinstallatie. In totaal (vanaf de start van de Click) werd in de deelnemende Vlaamse steden en gemeenten 796 ton afval ingezameld via straatvuilnisbakjes:

- Antwerpen: 174 ton (sinds 01/07/2021 – in 4 specifieke zones)
- De Haan: 199 ton (sinds 12/07/2021 – in heel de gemeente)
- Blankenberge: 164 ton (sinds 9/11/2021– in heel de gemeente)
- Middelkerke: 259 ton (sinds 9/12/2021– in heel de gemeente)

Er heeft geen nulmeting plaatsgevonden. Het is bijgevolg niet mogelijk te weten hoeveel ton afval er vóór de start van de Click in de straatvuilnisbakken zat en wat de impact is van de Click hierop. De

tonnages zijn de som van al het afgevoerde afval uit de straatvuilnisbakken gedurende de hele periode dat de Click liep in de bepaalde regio.

Vermits je zowel kan 'clicken' om je eigen afval in de straatvuilnisbak te doen als voor zwerfvuil dat je opruimt, is het ook niet mogelijk te zeggen hoeveel zwerfvuil uiteindelijk in de straatvuilnisbak is beland dankzij de Click.

1.4.5.3 KPI3: Hoeveelheid gerecycleerd pmd

Over de proefprojecten in heel Vlaanderen genomen is sinds de start van de Click 20% van het gewicht van de straatvuilnisbakjes richting pmd-sorteerinstallatie gegaan en dus uit het restafval gerecupereerd. Er zijn hierover geen cijfers beschikbaar per click-regio aangezien de hoeveelheid afval klein is waardoor deze niet apart wordt gehouden bij ophaling of uitsortering. Ook is het niet geweten hoeveel pmd er in de straatvuilnisbakjes zat vóór de start van de Click.

Vaak wordt er uitgegaan van het principe dat een selectief ingezamelde stroom zuiverder is dan nasortering, zeker wanneer droog en nat afval gemengd wordt. Over de vervuilingsgraad van het pmd dat uitgesorteerd werd uit de straatvuilnisbakjes zijn geen gegevens beschikbaar. Wel is het zo dat het aangegeven percentage beantwoordde aan de kwaliteitsnorm van de pmd-sorteerinstallatie. Er zijn evenwel geen gegevens over de hoeveelheid pmd die eventueel nog in het restafval is blijven zitten na uitsortering (zoals wanneer het pmd te hard bevuild is geraakt na menging met restafval). Mogelijks kan er nog meer pmd op straat gerecupereerd worden bij een selectieve inzameling (op voorwaarde dat dit een zuivere stroom is).

Conclusie: relevant voor deze kpi's is dat Fost Plus een dienst aanbiedt aan de deelnemende lokale besturen om het pmd uit (een deel van) de straatvuilnisbakken te halen en dit pmd vervolgens richting recyclage te brengen in plaats van richting verbranding. Het is evenwel niet mogelijk om uit deze kpi's af te leiden wat de impact is van de Click op de al dan niet vermindering van het zwerfvuil – of om een link te maken met andere kpi's hieromtrent.

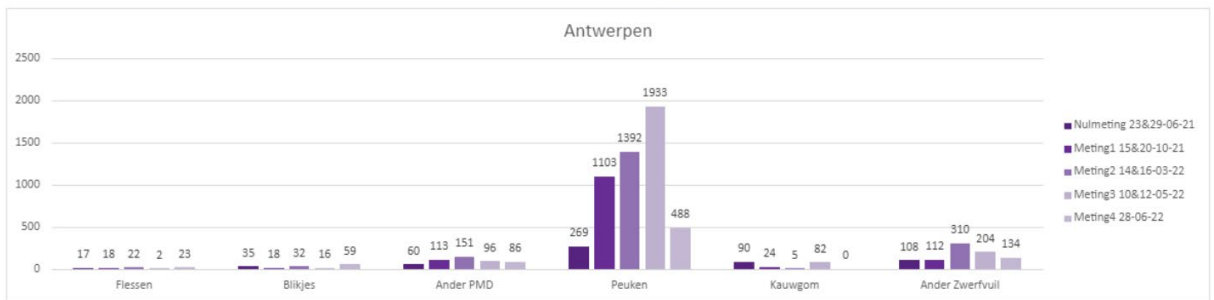
1.4.6 Monitoring zwerfvuil

De monitoring van zwerfvuil in het straatbeeld gebeurt door OWS, een externe partij. Om de netheid in de projectzones te monitoren wordt een nulmeting uitgevoerd vóór de opstart. Nadien worden elk kwartaal zwerfvuiltellingen uitgevoerd. De werkwijze is gelijklopend aan deze van de Netheidsindex. Elke meting bestaat uit twee teldagen en telkens worden twee dezelfde loopstroken van 100 meter gemeten.

Gezien de kostprijs is beslist om niet in elke projectzone het zwerfvuil te monitoren. Zo zijn er voor Middelkerke geen resultaten.

Antwerpen

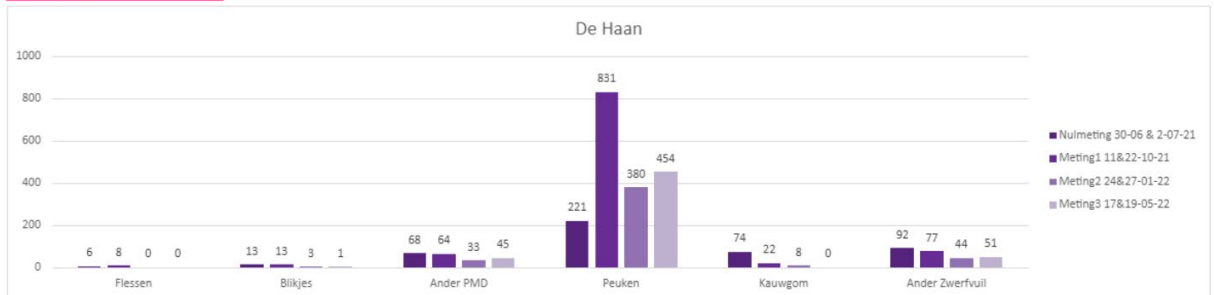
24 loopstroken van 100 meter per teldag

Figuur 4. Monitoring zwerfvuil in Antwerpen

De Haan

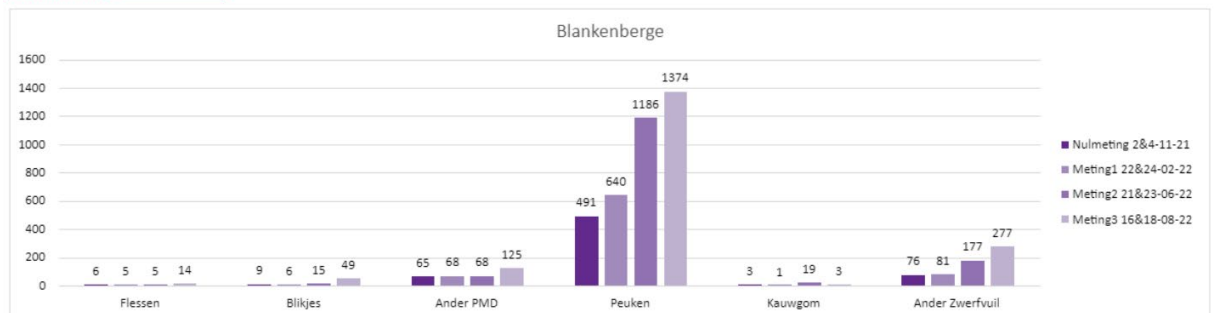
27 loopstroken van 100 meter per teldag

Figuur 5. Monitoring zwerfvuil in De Haan

Blankenberge

27 loopstroken van 100 meter per teldag

Figuur 6. Monitoring zwerfvuil in Blankenberge

Uit de grafieken hierboven zien we voor Blankenberge een eerder stijgende trend in het aantal stuks zwerfvuil. In De Haan kunnen we spreken van een zwak dalende trend, behalve voor peuken. En in Antwerpen is er geen duidelijke trend te observeren over de metingen.

Als we mogelijke seizoenseffecten willen uitsluiten, kunnen we enkel de cijfers van Antwerpen vergelijken met de nulmeting. Hier is over het algemeen (buiten voor kauwgom) geen significante vermindering van zwerfvuil zichtbaar.

Niettemin lijken deze cijfers niet relevant, gezien er momenteel geen link kan worden gelegd tussen de al dan niet vermindering van het zwerfvuil en de impact van de Click. Er is door Fost Plus namelijk geen verdere analyse gebeurd tussen het zwerfvuiltype en het aantal 'clicks' van dit type. Het is bijgevolg moeilijk om aan de hand van de beschikbare gegevens verdere conclusies te trekken. Neem bijvoorbeeld kauwgom: het zal zelden gebeuren dat iemand anders de kauwgom die jij op de grond hebt gegooid gaat oprapen. Toch is er in Antwerpen een zeer grote verbetering op het aantal kauwgoms tegenover het jaar voordien: geen kauwgom geteld tegenover 90. Is dit omdat:

- De veegwagen/straatveger is gepasseerd net voordat de telling plaats vond?
- Iedereen die vroeger zijn kauwgom op de grond gooide, deze nu 'clickt' en in de vuilbak gooit?
- Mensen nu gewoon sowieso hun kauwgom in de vuilbak gooien?
- ...

Ook peuken zullen trouwens niet snel door iemand anders opgeraapt worden en ook daar zijn er grote schommelingen in cijfers.

Flesjes en blikjes daarentegen zullen zeker ook door anderen van de grond geraapt worden. Dan zou je uit de cijfers kunnen interpreteren dat er minder mensen flesjes en blikjes van de grond hebben opgeraapt en 'geclickt'. Maar is dit effectief zo of werden er ook gewoon meer flesjes en blikjes op de grond gegooid? Of speelde een andere reden mee? Bovendien worden er ook nog andere maatregelen genomen zodat het effect van de Click niet te isoleren is.

Conclusie: er kan geen link gelegd worden tussen de resultaten van de zwerfvuil monitoring en de impact hierop van de Click.

1.4.7 Media/Social engagement

1.4.7.1 KPI1: Bereik (volgers, vrienden, pagina likes, ...)

1.4.7.2 KPI2: Engagement (post likes, opmerkingen, reacties)

De data hierover beschikbaar dateren van vóór de zomer en zijn beperkt.

Social media worden aanzien als één van de kanalen om aan publiciteit te doen over de Click. Tot nu toe heeft Fost Plus nog geen betalende social media campagnes gedaan.

Tijdens de zomer werden in samenwerking met MNM (studio opgezet in Blankenberge) VJ's ingezet om samen opruimacties te doen en is de Click verschillende keren op de radio gekomen.

1.4.8 Controle

Om Circular UCoins te krijgen 'click' je ofwel de barcode op de verpakking, of maak je een foto. De inzending wordt dan goedgekeurd of geweigerd. Aan deze 'click' is ook een geolocalisatie verbonden. De check gebeurt deels door het systeem, maar deels ook visueel. Deze laatste controle gebeurt bijvoorbeeld als iemand veel items op een korte tijd 'clickt'. Indien er dan bij controle op uitgekomen wordt dat iemand de inhoud van zijn frigo aan het fotograferen is, wordt een e-mail verstuurd met de boodschap dat dit niet de bedoeling is.

Ook al staat de technologische controle ver, op termijn (bij een verhoogd aantal gebruikers en 'clicks') vergt de visuele check vermoedelijk een hoge personeelsinzet.

Ook is het niet evident om te controleren of de gefotografeerde sigaret effectief in de straatvuilbak is gegooid. Weegt het argument 'als mensen al de moeite doen om te fotograferen, zullen ze ook wel de moeite doen om het in de vuilbak te gooien' op tegen de waarde die ze krijgen wanneer ze fotograferen – los van het feit of ze het effectief in de vuilbak gooien?

De vraag stelt zich ook of het mogelijk is te controleren of de 'clicks' om on-the-go consumptie gaan, vermits je over heel België kan 'clicken'.

1.4.9 Kostenplaatje

Sinds het begin van de Click is de kostenopbouw veranderd: eerst moest de communicatie volledig lokaal worden opgebouwd vermits er enkel lokaal 'geclickt' kon worden. Momenteel loopt de Click nationaal, waardoor je met relatief minder budget veel meer bereik hebt. Dit ook mede dankzij deals met bijvoorbeeld KBC of Natuurpunt.

1.4.10 Feedback actief deelnemende steden en gemeenten

Antwerpen maakt momenteel een evaluatierapport op over The Click. Op 8 november 2022 gaan ze dit bespreken met Fost Plus; op 10 november 2022 staat de goedkeuring van de evaluatie gepland.

1.5 CONCLUSIE

Sinds de lancering van de Click stijgt het aantal gebruikers en 'clicks'. Tevens wordt (een klein aandeel) straatvuilnisbakken verder uitgesorteerd zodat meer pmd richting recyclage gaat. De Click sensibiliseert mensen op een bijkomende manier dat afval niet op de grond maar in de vuilnisbak thuisshoort. Dat is positief.

Fost Plus is momenteel zoekende naar wat heel goed werkt en gewoon goed werkt om het aantal gebruikers en 'clicks' uit te breiden.

Echter:

1. Over het algemeen stelt zich de vraag wat Fost Plus met de kpi's wil aantonen. De exacte impact van de Click op zwerfvuil valt alleszins niet te evalueren. Dit om twee redenen: 1) deze impact wordt onvoldoende opgevolgd in de pilootzones – er wordt niet de juiste data verzameld om de impact te kunnen opvolgen; 2) gezien het momenteel mogelijk is om te 'clicken' in gans België, is het ook niet meer evident om de impact te meten, er zijn immers te veel andere factoren die meespelen.
2. De vraag stelt zich of de juiste doelgroep bereikt wordt met de Click. Fost Plus richt zich op mensen die anders hun afval op straat zouden gooien, maar nu dus zouden 'clicken' en hun afval in de straatvuilnisbakken deponeren. Maar hoe garanderen ze dat de app effectief door deze mensen wordt gebruikt en dat mensen die bijhorende moeite gaan doen? Is de beloning (het aantal Circular UCoins dat je krijgt bij een 'click'/het aantal Circular UCoins dat je moet uitgeven voor een voucher) voldoende groot? Wat is het percentage van geregistreerde actieve gebruikers dat voordien reeds zwerfvuil oprapte zonder beloning en er nu een extraatje aan bindt (of reeds ingetekend heeft als zwerfvuilvrijwilliger bij de stad of gemeente)? Zulk een systeem is niet nodig en duur voor mensen die sowieso al hun afval in de (straat)vuilbak deponeren.
3. De Click moedigt consumenten aan om hun afval in de vuilnisbak te deponeren, maar niet om het pmd-afval selectief in te zamelen. Je wordt immers beloond om je pmd-afval in de restafval-straatvuilnisbak te gooien.
4. Gamification werkt wanneer je een beloning geeft. De beloning wordt hier voorzien door handelaars, gemeenten, bedrijven, ... en dit vaak met enkel een startbudget of op vrijwillige basis. Om de Click actief te houden zal het dus noodzakelijk zijn om blijvend interessante beloningen aan te bieden (en dus te rekenen op de goodwill van handelaren). Er is bijgevolg een blijvende instroom aan financiering nodig.
5. Er moet – ook gestimuleerd vanuit Europa – bijkomend ingezet worden op een significante consumptievermindering van meerdere soorten wegwerpverpakkingen on-the-go. Wordt de

consument niet bijkomend getriggerd om aankopen te doen in wegwerpverpakkingen als je een beloning krijgt voor het wegwerpen van deze verpakking en hier niet bijkomend moet voor bijbetalen? De vraag stelt zich op welke manier met dit systeem het vermijden van verpakkingen of hergebruik van verpakkingen – en dus een preventie aan de bron – gestimuleerd wordt.